

KRİZ ve DEVRİM

Ekim Devrimi'nin yıl dönümünde Türkiye

7 Kasım 2018

SOSYALİST DEVRİM EN TEMEL HAKTIR

Bundan 101 yıl önce, 7 Kasım 1917'de, Rusya'da işçiler ve yoksul köylüler, sömürücü patronların iktidarını yıktı. O dönem Rusya'da kullanılan takvim nedeniyle tarihe Ekim Devrimi olarak geçen bu tarihsel olay iki nedenle büyük önem taşımaktadır. Emekçi halkın eşitsizliklere karşı ayaklanarak var olan düzeni değiştirme iradesiyle hareket etmesi, üzerinde ilk durulması gereken konudur. Adaletsiz, sömürüye dayalı bir toplumsal sistemden kurtulma hakkı, yani devrim hakkı, ilk kez Ekim Devrimi ile bu kadar kapsamlı bir biçimde kullanılmış oldu. Devrim eski düzeni ortadan kaldırdı ve sınıfsız, sömürsüz bir düzenin kurulmasının önünü açtı. Zaman içinde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği adını alan ve geniş bir coğrafyaya yayılan ülke böyle ortaya çıktı. Ekim Devrimi'nin insanlık tarihinde benzersiz bir yere sahip olmasının ikinci nedeni budur.

Toplumsal sınıfların tamamen ortadan kalktığı, insanların eşitlikçi bir temelde, özgür, kardeşçe ve refah içinde yaşayacağı bir düzeni, yani komünizmi kurmak için yola çıkan Sovyetler Birliği'nin 1991'de iç ve dış nedenlerle yıkılması ne komünizmin imkansızlığını ne de kapitalizmin üstünlüğünü göstermektedir. Tersine, emperyalist müdahalelere, İkinci Dünya Savaşı'nda 25 milyonun üzerinde vatandaşının ölümüne neden olan Nazi barbarlığına karşın Sovyetler Birliği yalnızca açlığı, yoksulluğu, işsizliği, adaletsizliği yok etmekle kalmadı merkezi planlamaya dayalı sanayileşme sayesinde ülke bir süper güce dönüştü, bilimsel alanda büyük başarılarla imza atıldı, kültür-sanat alanında benzeri olmayan yaratıcı üretkenlik için ortam yaratıldı. Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Rusya Federasyonu eski Sovyet cumhuriyetlerinde on milyonlarca kişi, işsizlik, yoksulluk, yolsuzluk, evsizlik, toplumsal çürüme gibi gerçeklerle karşılaştı, ortalama yaşam süresi kısaldı, emekçilerin birçok kazanımı yok edildi.

Bugün bütün dünyada, birkaç istisna ile kapitalizm hüküm sürüyor. Emperyalizm o istisnaları ortadan kaldırmak için askeri, siyasi, ekonomik her tür aracı kullanmaya devam ediyor. Küba yıllardır yanı başındaki ABD'nin uyguladığı ablukaya karşın sosyalizm tercihinden vazgeçmiyor. Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ABD'nin askeri müdahale tehdidi ile yaşamak zorunda bırakılıyor. Bu iki ülkeye karşı tahammülsüzlüğün kaynağında sömürü düzeninin bir alternatifi olduğu fikrini yeryüzünden silme gayreti yatmaktadır.

Kapitalizmin aşılması mümkün ve gereklidir. İnsanlığa kriz ve savaşlardan başka bir şey

veremeyen, milyarlarca insanı açlığa, yoksulluğa mahkûm eden, toplumsal eşitsizlikler üzerine kurulu bu düzenin ortadan kaldırılması bir zorunluluktur. Kapitalizmi aşmanın biricik yolu komünizmdir. Sınıfsız, sömürsüz bir toplum özlemi başkalarının sırtından zenginleşen asalak bir sınıfın egemenliği sona erdirildiğinde hayata geçirilmeye başlanacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ: DEVRİMLE KURULDU, KARŞI DEVRİMLE TASFİYE EDİLDİ

1917 Ekim Devrimi, bütün dünyayı içine alan devrimci bir dalganın müjdecisiydi. Başta Avrupa'dakiler olmak üzere, kapitalist ülkelerin tamamında geniş halk kesimleri savaşa, açlığa ve adaletsizliğe başkaldırıyor, iktidarlar devriliyor, eşitlik ve özgürlük bayrağı her yerde yükseliyordu. Birinci Dünya Savaşı'nın bitimiyle birlikte galip emperyalist devletler tarafından paylaşılan Osmanlı İmparatorluğu'nun Anadolu coğrafyasında 1919'da başlayan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi de bu dalganın ürünüydü. İşçi sınıfı karakteri taşımamakla birlikte, Mustafa Kemal'in önderliğinde yükselen bu mücadele emperyalist işgale ve köhnemiş Osmanlı kurumlarına karşı kararlılığı sayesinde devrim cephesinin önemli bir unsuru haline gelmişti. Genç Sovyet Devleti Anadolu'daki mücadeleyle hızla ilişki kurdu, ona silah ve para yardımı yaptı, uluslararası alanda onun haklarını savundu. Ankara'daki ulusal iktidar da Sovyetler Birliği'nin çıkarlarına saygı gösterdi, onunla dostça ilişkiler içine girdi.

Anadolu'daki direniş hareketi 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle somutlanan bir iktidar projesi haline geldikten sonra, önderliğinin sınıfsal karakterine uygun bir biçimde hızlı bir kapitalistleşme sürecine girdi. Sürecin ilk evrelerinde hem ekonomik hem siyasal açıdan görece bağımsız bir karakter taşıyan Türkiye Cumhuriyeti bir süre sonra bütün burjuva devrimlerinin kaderini paylaştı ve sermaye sınıfının gerici karakteri hızla kendini hissettirmeye başladı. Burjuvazi güçlendikçe, örgütlülüğü zayıf işçi sınıfına karşı baskılar arttı, emperyalist sistem ile kurulan ekonomik ve siyasal ilişkiler gelişti, Sovyetler Birliği'ne düşmanca tutum içine girildi. Bağımsızlık, laiklik, devletçilik, halkçılık gibi Cumhuriyet'in kuruluşuna damga vuran değerlerin kemirilmesi şu ya da bu siyasetçinin değil sermaye sınıfının tercihi olarak gündeme geldi. Bir noktadan sonra mevcut düzen Amerikancı, gerici ve halk düşmanı politikalarla örselenmiş Cumhuriyet değerlerini tamamen sırtından atmak durumunda kaldı. Emperyalist ülkeler ve Türkiye'nin patron sınıfı bu ihaleyi AKP'ye verdiler. Sonuç ortadadır. Türkiye Cumhuriyeti devrimle kurulmuş, karşı devrime yenilmiştir.

Cumhuriyet tasfiye edilmiştir. Bu tasfiye, yalnızca onunla anılan ve zaman içerisinde değersizleştirilen ilke ve kazanımların tamamen yok edilmesiyle değil, o ilke ve kazanımların küçük bir bölümünün geri alınması için bile mücadele edecek düzen içi herhangi bir aktörün kalmamış olmasıyla açıklanabilir. Bu anlamda mevcut sistem içinde AKP iktidarının sonlanması, 1923 ruhuna geri dönüş anlamına gelmeyecektir. Bir başka deyişle, sermaye düzeni açısından AKP Türkiye'si'nin ne ekonomik ne siyasal olarak alternatifi bulunmaktadır.

AKP'nin yıktığı Cumhuriyet'in yerine yenisini kurmasını şu ana kadar engelleyen düzen içi dinamikler ya da düzen siyasetinin iç dengeleri değil, AKP'nin "yeni Türkiye" tasarımına ilişkin yakın ve orta erimde tasfiyesi pek olası gözükmeyen toplumsal dirençtir. AKP siyasal düzlemde elde ettiği otoriteyi toplumsal hegemonyaya dönüştürememekte, dolayısıyla AKP Türkiye'si yerleşiklik kazanmamaktadır. Bununla birlikte, söz konusu direnç emekçi ve devrimci karakterli bir kalkışma için enerjiye dönüşmezse uzun vadede ya sönmülenecek ya da AKP Türkiye'si'nin küçük makyajlarla meşrulaşmasını sağlayacak ve sermaye sınıfı açısından siyasal alan ile toplumsal alan arasındaki gerilimi çözecek bir düzen içi operasyona yardımcı olduktan sonra buharlaşacaktır.

AKP kendi devlet işleyişini kurmaktadır. Kimileri tarafından basitleştirilerek “saray” diye küçümsenen bu işleyiş, sermayenin güncel gereksinimlerine denk düşen, “iş bitirici” yapısıyla çağdışı değil “modern” bir karakter taşımaktadır. AKP’ye haklı olarak yakıştırılan beceriksizlik, cahillik, donanımsızlık gibi olgular çoğu kez insanları yanlış sonuçlara götürmektedir. Türkiye burjuvazisinde olan ama AKP iktidarında olmayan bir akıl, derinlik ya da kaliteden söz etmek bir noktadan sonra anlamsızdır. Zaman içinde çok kadro kaybeden AKP, bu kayıpları sermayenin elindeki başka kaynaklardan karşılama yoluna gitmiş, bu açıdan Türkiye burjuvazisinin birikimi ile AKP’nin birikimi artasındaki açığı azaltmıştır. Bu açığı abartarak AKP’yi Türkiye kapitalizmine yakıştırmayanlar sermaye dalkavuklarıdır ve Trump, May, Macron, Merkel gibilerinin temsil ettiği gelişmiş kapitalist ülkelerdeki çürümenin nedenlerini de anlayamamaktadırlar. Burjuvazinin insanlığa bir şeyler kattığı dönem çoktan geride kalmıştır. Sermaye sınıfı bugünkü yıkıcı misyonunu “gelişkin” bir kadroyla yerine getiremeyeceği gibi kendi bünyesinden gelişkin olanı da artık çıkaramaz. Bugün Türkiye’deki pespayeliğe şaşırırlar bunun kaynağının son tahlilde sömürü düzeninde olduğunu bilmelidir.

Kapitalizm hiçbir yerde iyileştirilemez, piyasa kurallarının egemen olduğu hiçbir ülke yoksulluk, işsizlik ve eşitsizlikten kurtulamaz. Krizler ve savaşlar kapitalizmin gerçekliğidir. Krizlerin ve savaşların olmadığı bir kapitalizm mümkün değildir. Kapitalizm Türkiye’yi de yıllardır benzer bir kısıp almıştır. Toplumda geniş bir kesimin duyarlı olduğu ve 1920’lerdeki devrimci dönüşümlerin ürünü olan laiklik, bağımsızlık, egemenlik gibi olguların da bu sistemde yaşama şansı bulunmamaktadır. Ekim Devrimi’nin yıldönümünde, insanın insanı sömürmediği bir düzen isteyenlerle laikliği, bağımsızlığı, egemenliği bayrak edinenlerin yolu ortaklaşmaktadır. Türkiye eşitlik ve özgürlük yolunda devrimini aramaktadır.

BU DÜZENDE AKP’NİN EKONOMİ POLİTİKALARININ ALTERNATİFİ YOKTUR

AKP’nin Türkiye ekonomisinin doğrultusunu radikal bir biçimde değiştirerek ülkenin talana açıldığı tezine ihtiyatla yaklaşılmalıdır. 2002 Kasımı’nda yapılan seçimleriyle birlikte hükümet olan AKP, sermaye sınıfının gereksinimi doğrultusunda, kendisinden önceki hükümetler tarafından uygulanan ekonomi politikaları devam ettirmiştir. Fark, AKP’nin bu politikaların uygulanmasındaki siyasal, hukuki ve toplumsal engelleri aşacak ek olanaklara sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Zaten yeni kurulan bir parti olarak AKP’nin arkasında yığılan yerli ve yabancı desteğin temel nedeni budur. Nasıl 24 Ocak 1980’de yürürlüğe giren 24 Ocak kararlarının hayata geçmesinde yaşanan zorlukları aşmada 12 Eylül faşist darbesinin büyük bir rolü olduysa, AKP de benzer bir misyon üstlenmiş ve Türkiye burjuvazisinin tercihlerini yerine getirmek için başka siyasi partilerden çok daha büyük bir beceri ve iştahla kolları sıvamıştır.

Türkiye kapitalizmi açısından, 1995 Gümrük Birliği anlaşmasıyla açılan, 2001 krizi sonrasında uygulanan “Derviş Programı” olarak adlandırılan IMF programıyla iyice belirginlik kazanan dönemin temel özelliği uluslararası sermayeye entegrasyonun derinleştirilmesidir. Söz konusu dönemin ekonomi politikalarını en geniş anlamıyla özelleştirmeler (hem kamu varlıklarının satışı hem de kamu kontrolündeki alanların özel sektöre açılması), dış ticareti teşvik edici düzenlemeler ve dış borçlanmanın artması yoluyla ekonominin dışa bağımlılığının derinleşmesi, sanayi üretiminin uluslararası iş bölümü doğrultusunda dayanıklı tüketim malları odaklı yapılandırılması, tarımın gıda tekellerinin istemleri doğrultusunda çöktürülmesi sonucunda ortaya çıkan büyük iç göç dalgasından da yararlanarak yedek işgücü ordusunun genişletilmesi, borçlanmanın teşviki gibi süreçler ve doğrudan emekçilerin kazanımlarının ortadan kaldırılmasına yönelik yasal düzenlemeler yoluyla

emek gücü maliyetlerinin düşürülmesi olarak özetlemek mümkündür.

Bir bütün olarak piyasalaşmanın hız kazandığı, buna yönelik birbirini tamamlayıcı politikaların uygulandığı bu dönemin en önemli sonucu işçileşmenin ve yoksullaşmanın artması olmuştur. Ortalama reel ücretteki gerilemenin ötesinde, düşük enflasyon ve görece düşük görünen faiz oranlarına rağmen emek gücünün fiyatı dışında tüm fiyatlar reel olarak artmıştır. Dış kaynaklı finansmanın artarak, kamudan başta bankalar olmak üzere özel sektöre kayması, uluslararası sermaye ve finans tekelleri başta olmak üzere sermayeye daha fazla değer aktarılmasını sağlarken, emekçiler için de ürettikleri toplumsal değerden daha az pay almak anlamına gelmiştir.

Bütün bu dönem boyunca AKP iktidarı ek kimi uygulamalar ve mekanizmalar geliştirmek ve biriken kimi sorunları çözmek için inisiyatif üstlenmiştir. AKP'nin 16 yıllık iktidarı gözden geçirildiğinde Türkiye kapitalizminin yönelimlerinden bağımsız, AKP'nin tercihlerinin belirleyici olduğu bir ekonomi politikasından söz edilemeyeceği gibi düzen açısından elde alternatif bir politika setinin bulunmadığı da açıktır. AKP'nin sadece söylemde değil uygulamada da Türkiye kapitalizminin tarihindeki en piyasacı, en sermaye dostu, en işbirlikçi siyasi iktidar olmasında ekonomi politikalarla ilgili olarak çok güçlü bir sermaye mutabakatının bulunması en önemli etkidir.

AKP'nin farklı dönemlerde farklı ekonomi politikalar uygulandığı, siyasi iktidarın elini güçlendirdikten sonra rota değişikliği yaptığı yönünde saptamalar gerçeği yansıtmaktan uzaktır. 2002-2007 dönemi, hem 2001 krizinin bir kaldıraç olarak kullanılması hem de "sermaye bolluğu" başta olmak üzere uluslararası koşulların uygun olması nedeniyle söz konusu dönemin en parlak kesiti olmuştur. Ancak 1995-96'dan başlayıp uzatmalarla 2018 Mayıs'ında belirginleşen son krize kadar genişletilebilecek uzun bir dönemde birbirinden farklı ekonomi politikalar uygulanmadığı ortadadır. 2008 krizi başta olmak üzere bazı dönemlere uyarlanabilmek için ek uygulamalara, düzenlemelere ihtiyaç duyulsa da doğrultuda köklü bir değişiklik bulunmamaktadır.

Avrupa Birliği/Almanya başta olmak üzere emperyalist merkezlerin açık yönlendirmesi, doğrudan müdahaleleriyle AKP iktidarı döneminde Türkiye ekonomisinin yapısında kapitalizm koşullarında geri dönülemez bir dizi adım atılmıştır. Türkiye kapitalizmi açısından sektörel çeşitlenme, nicel kapasite artışları, üretim ve tüketim rakamlarındaki göz kamaştırıcı büyümelere rağmen bazı iddialardan tamamen vazgeçilmiştir. Teknoloji ve sermaye yoğun sektörlerde büyük ölçüde ithalat bağımlılığı tercih edilmiş, ülke demir-çelikten kimyaya varıncaya kadar pek çok temel sektörlerde Avrupa'nın açık pazarı haline getirilmiştir. Bugün ithalat bağımlılığında en büyük ağırlığa sahip olan ve "ara malı" olarak nitelenen kategori aslında demir-çelik ve kimya gibi ağır sanayi ürünleri başta olmak üzere esas ürünlerdir. Türkiye paslanmaz çelik üretmemekte, ithal edip dilimlemektedir. Aynı durum ayakkabıdan kağıda varıncaya kadar, çok daha kolay üretilen ve Türkiye'nin geçmişte neredeyse yüzde yüz yerli üretim yaptığı sektörler için de geçerlidir. Tüpraş, Petkim, Erdemir, Seydişehir Alüminyum, SEKA başta olmak üzere temel sektörlerdeki kamu işletmelerinin özelleştirilmesinin ve uluslararası sermayenin yönlendirmeleriyle yapılan yatırım tercihlerinin sonucunda sanayi üretim ithalat bağımlılığı ekseninde dönüştürülmüştür. Bugünkü kriz tablosunun kaynağında bu dönüşüm yatmaktadır.

Üretim ve tüketimde artan ithalat bağımlılığıyla dış borçlanma arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Kolaycı ve aynı zamanda siyasi sonuçları itibariyle yanlış bir betimleme olan AKP'nin "beton politikası"nın arkasında enerji, finans, teknoloji tekelleri başta olmak üzere uluslararası sermaye yer almaktadır. Havalimanı, alışveriş merkezi, şehir hastaneleri, duble yol inşaatlarında inşaat, enerji ekipmanları, tıbbi cihaz, iklimlendirme sistemleri ve en önemlisi de inşaat malzemeleri (demir-çelik, çimento) üzerinden AKP müteahhitleri dışında uluslararası sermayeye de büyük paralar aktarılmıştır. Türkiye'de enerji sektörünün "yol haritası"nı Dünya Bankası çizmiştir.

Dünyada en fazla uygulamaya sahip olmakla övünülen kamu-özel işbirliği modeli yine uluslararası finans tekellerinin icadı ve dayatmasıdır. Türkiye kapitalizmi “ulusal ölçek” gözetilerek yatırım planlaması yapma, bunun için kaynak yaratma sürecinden tamamen uzaklaşmış, uluslararası sermayenin dışa bağımlılığı derinleştirici hazır paketlerini ülkeye uydurmaya yönelmiştir.

Türkiye’de üretimin ithalata bağımlı hale getirilmesinin önemli kanallarından biri de ihracattır. Otomotiv, beyaz eşya gibi Türkiye’nin ihracatında önemli paya sahip sektörlerde, ithalat içeriği yüksektir. Mevcut üretim yapısıyla ithalatı azaltıp ihracatı ve üretimi artırma olasılığı da bulunmamaktadır.

Uluslararası sermayenin Türkiye’nin hem pazar olarak sunduğu olanaklardan daha fazla yararlandığı hem de özellikle kalifiye emekgücü sömürsünü artırmayı başardığı bu dönemin “inşaata dayalı büyüme”, “iç talebe dayalı büyüme”, “ihracata dayalı büyüme” gibi isimlendirmeler üzerinden tek bir modelle betimlenmeye çalışılması zorlamadır. Kamu varlıklarının tasfiyesi ve devletin ekonomideki ağırlığının azaltılması, uluslararası sermayeye hızlı entegrasyon gibi adımlar aynı anda sermayenin değişik kesimlerine alan açılmasını sağlamış, yukarıda sözü edilen “mutabakat” da bu nedenle çok kolay oluşmuştur. Türkiye kapitalizminin yönelimleri kadar gelişmişlik düzeyi ve uluslararası sermayenin açtığı alan da birbiriyle bağlantılı süreçlerin bir arada yürütülmesini mümkün kılmıştır.

Hanehalkı borçlanmasının kolaylaşması, borçlanmanın tüketici kredilerine ek başka mekanizmalarla da desteklenmesi, hızlı kentleşmeyi destekleyici politikalar ve gelişmeler, kamu işletmelerinin ve varlıklarının satışı dışında enerji, sağlık, eğitim gibi alanların özel sektöre devriyle piyasalaşmanın hız kazanması yoluyla emekçilerden sermayeye aktarılan değer muazzam ölçüde genişlemiştir. Ülke kaynaklarının talanı ve doğanın tahrip edilmesi, artan dışa bağımlılıktan ve emekgücü de dahil olmak üzere üretici güçlerin maruz bırakıldığı yıkımdan bağımsız düşünülemez. Düzen muhalefeti tarafından AKP iktidarına ve yandaş sermayeye daraltılmaya çalışılan bir dizi uygulamanın kazananı açık ara büyük sermaye grupları başta olmak üzere sermaye sınıfının bütünü olmuştur.

Sermayenin genişlemesi incelendiğinde AKP politikalarıyla semirtilen “yandaş sermaye” ya da “rantiye sermaye”nin yükseldiği, “geleneksel sermaye” ya da “üretken sermaye”nin gerilediği bir tablodan ziyade en büyüklerin hızlı ve kesintisiz büyüdüğü, yenilere de alan açılan bir sürecin yaşandığı görülmektedir. Otomotiv sektörü en belirgin örneği olmak üzere “sanayi sermayesi” ithalat bağımlılığının artmasından, finansallaşmadan, ulaştırma ve kentleşme politikalarından büyük fayda sağlamıştır. Ulaştırma ve kentleşme politikalarının sonucunda sermayenin coğrafi yoğunlaşmasının akıl almaz ölçüde artışı, uluslararası sermayenin, özel olarak da sanayi sermayesinin emekgücü maliyetlerini düşük tutma, pazara erişim, dağıtım kanalları gibi başlıklardaki kolaycı tercihlerinin de sonucu olmuştur. Emekçilerin birikmiş değerlerinin aktarımından ibaret olmayan aynı zamanda olabilecek en düşük yatırımla muazzam bir üretkenlik artışı sağlanan bir dönemin yaşandığını da saptamak, emeğe yönelik saldırının tüm boyutlarıyla kavranması açısından önem taşımaktadır. Türkiye kapitalizmi ekonominin yapısında ve sektörel dağılımında yaşanan değişimin yardımıyla ek genişleme olanakları yakalamıştır.

Temel endüstrilerde, stratejik alanlarda faaliyet gösteren kamu işletmelerinin özelleştirilmesi, yatırım tercihlerinin ve kararlarının tamamen özel sektöre, piyasaya bırakılması, devletin sermaye yanlısı politikalarının, emeğe saldırı düzenlemelerinin uygulayıcısı haline getirilmesinin, kamu borçlanmasının yerini finans sermayesinin borçlanmasının alması gibi gelişmelerin uzantısı olan bugünkü tıkanma bir bütün olarak Türkiye kapitalizmine aittir. Bugün Türkiye’de devletin sermaye

adına iyi yönetilememesi, kapitalizmin işleyişine siyasi iktidar tarafından yanlış müdahaleler yapılmasının sonuçları değil sermayenin hareket yasalarının kaçınılmaz sonuçları yaşanmaktadır.

Türkiye kapitalizmi açısından görece krizsiz bir dönem yaşanırken sermayenin hem nicel olarak genişlediği hem de tekelleşmenin arttığı bir kesitten geçilmiştir. Böyle bir dönemin herhangi bir sermaye iktidarı açısından önemli mali olanaklar, ek enstrümanlar yaratacağı, iktidara yakın yeni sermayedarlar üreteceği açıktır. Elbette AKP hiç küçümsenemeyecek olanakları fütursuzca kullanarak kendi sermayedarlarını yaratmıştır. Ancak söz konusu olanaklardan hareketle ne Türkiye kapitalizmi ne de benzer durumun açık ya da örtük gözleendiği herhangi bir ülke için “çarpık kapitalizm” ya da “anormal” saptaması yapılması mümkün değildir.

Türkiye kapitalizmi özelinde zaman zaman siyasi iktidarla gerçek olduğu su götürmez çatışmalar yaşayan geleneksel sermaye grupları, AKP iktidarında ortaya çıkan ya da siyasi kayırmayla serpilmiş sermayedarlardan çok daha fazla büyümüştür. Koç grubunun Tüpraş'la, Sabancı grubunun enerji özelleştirmeleriyle kazanması ya da konut, otomobil, beyaz eşya tüketiminin ağır bir borçlanmayla özendirilip geleneksel sermayeye büyük kârlar yaratılması ya da Şişecam'ın en fazla büyüyen sermaye gruplarından biri olması kapitalizmin “normal” halini, 3. havalimanı, köprü, yol müteahhitlerinin kazandıkları kapitalizmin “anormal” halini temsil etmemektedir. Kapitalizm bir sömürü düzenidir, Türkiye kapitalizmi özelinde işçi sınıfının örgütsüzlüğünden yararlanarak sömürü olanaklarının muazzam biçimde genişletildiği büyük bir soygun döneminden geçilmiştir. Soygun mekanizmasının iç bağlantıları gösterilmek istenenden daha güçlüdür. İşçi sınıfından sızdırılan artı değer değişik mekanizmalarla artarken birikmiş değerleri temsil eden kamu varlıkları da büyük bir cüretle sermayeye peşkeş çekilmiştir.

Kapitalizmin “doğası gereği” ürettiği krizler sermaye birikim süreçlerinde yaşanan tıkanmalardır, sermayedarların daha fazla kâr hırsıyla yaptıklarının toplam sonucu krizleri üretir. En yalın haliyle üretim araçlarının özel mülkiyetiyle üretici güçlerin toplumsal karakteri arasındaki temel çelişki kapitalizm koşullarında sermayenin kesintisiz genişlemesi önünde engel oluşturur. Krizleri hızlandıran adımlar atılması ya da krizlere karşı birtakım önlemlerin alınması teorik olarak mümkün olmakla birlikte krizsiz bir kapitalizm söz konusu değildir. Sistemin kaçınılmaz sonucu olan krizler tek tek sermayedarlar tarafından üretilmez; aynı şekilde patronlar da dahil olmak üzere düzeni yönetenler tarafından engellenemez. Ancak düzeni yönetenlerin, patronların krizlerde ilk refleksi, krizin sonuçlarının işçi sınıfı ve emekçilere fatura edilmesi olur. Krizle birlikte kâr oranlarındaki azalmayı, sermayenin değersizleşmesini, işten çıkarmalar, ücretlerin düşürülmesi, emekçilerin kazanılmış haklarının tırpanlanması, kamu harcamalarının azaltılması, dolaylı vergilerin artırılması gibi yollarla sömürünün artırılması ve emekçilerin toplam gelirinin azaltılması üzerinden engellemeye çalışırlar. Krizi herkesin payına düşeni ödemesi gereken bir “doğal felaket” ya da bir avuç iş bilmez hataları sonucunda ortaya çıkan, bedelini “tüm toplumun” üstlenmesi gereken bir kaza olarak sunmaya çalışırlar. Sermaye sınıfının ve temsilcilerinin örgütlü saldırısının en yoğun yaşandığı kriz dönemlerinde düzenin sahip olabileceği en büyük avantaj işçi sınıfının örgütsüz olmasıdır.

Türkiye’de bugün sermayenin bütün kesimleri ve AKP iktidarı birlikte hareket etmektedir. İşçi sınıfının örgütsüz olmasına duyulan güvenle, herhangi bir kriz döneminde sermayenin alabileceği hasarı en aza indirmek için uğraş verilmektedir. Söz konusu çabanın bir boyutu sermayenin geçmişe göre daha entegre bir yapıya sahip olmasıdır. Kontrolsüz batışların hesaplanabilen, öngörülebilenden çok daha büyük etkiler yaratmasından korkulmaktadır. Krizi “yönetilebilir” kılan önemli faktörlerden biri Amerikan yatırım fonlarından Avrupa bankalarına, yaşanacak iflâslardan doğrudan ve dolaylı olarak etkilenecek uluslararası aktörlerin varlığıdır. Ancak hiç kuşkusuz bundan daha önemlisi, işçi sınıfının örgütsüzlüğüdür. Sermaye düzeni “kriz mühendisliği” yapmak,

ince kurtarma planları geliştirmek ve uygulamak için hareket alanına sahiptir. “Finansal borçların yeniden yapılandırması” adını taşıyan bir düzenlemeyle sermayenin borcunun kısmen silinmesi, vadesinin uzatılması gibi yollarla söz konusu borcun kamuya, emekçilere aktarılması hedeflenmektedir.

Türkiye kapitalizminin bugün karşı karşıya bulunduğu krizin temel özellikleri, sadece dış borç stokunun çevrilmesi açısından değil ekonominin temel işleyişı için de vazgeçilmez hale gelen dış finansmanın zorlaşması, bankalar ve büyük sermaye gruplarının bir bölümü başta olmak üzere zincirleme sonuçları olabilecek bir borç krizinin eşığinde olunması, ekonominin yüksek düzeydeki ithalat bağımlılığı ve ihracata yönelik üretim kapasitesinin yetersizliği olarak sıralanabilir. Sermayenin tüm kesimleri, büyük ölçüde de büyük sermaye grupları yurtdışından aldıkları döviz cinsinden borçlar başta olmak üzere borçlarını ödeyemez duruma gelmiştir. Uluslararası gelişmelerin de etkisiyle borç yükünün çevrilmesinin zorlaşması kur artışını tetiklemiş, kur artışıyla birlikte gelirlerinin bir bölümü TL olan sermayedarların borçlarını ödemesi daha da zorlaşmıştır. Dış talep ya da iç talepte keskin bir düşüş yaşanmadan kur artışı ve döviz çıkışını engellemek amacıyla faizlerin hızla artırılması enflasyon oranının da çok hızlı yükselmesine neden olmuştur. Sermayedarların maliyetlerindeki hızlı artış nedeniyle talep düşüşünden önce üretimi azaltmaları da üretim maliyetlerinin dolayısıyla fiyatların artışında etkili olmuştur. Kur, faiz, enflasyon üçlüsünün yükselmesi, emekçilerin gelirlerinin reel olarak gerilemesine, alım gücünün azalmasına, dolayısıyla iç talebin yavaşlamasına yol açmıştır. Patronların servetlerini kullanarak borçlarını ödemeleri, kâr oranlarının düşmesini göze alarak üretime devam etmeleri, dış borç ödemelerinin askıya alınması gibi “düzen içi” sayılabilecek önlemler yerine krizin yükü çok büyük hızla emekçi yığınların sırtına bindirilmiştir.

Sermaye sınıfı, Avrupa başta olmak üzere uluslararası sermayenin Türkiye’deki yatırımlarından vazgeçmeyi göze alamayacağına güven duymaktadır. Bunda nispeten haklılık payı bulunsa da emperyalist sistemin yaşadığı çok boyutlu kriz dikkate alındığında Türkiye’deki ekonomik kriz dinamiklerini aşmayı sağlayacak güçlü bir uluslararası model bulunmamaktadır. Türkiye kapitalizminin mevcut yapıyı sürdürebilmek için kamu olanaklarını kullanarak uluslararası sermayeye yeni kârlı alanlar açmaya devam etmesi gerekmektedir. Ancak Türkiye’ye yeni sektör, yeni pazar olanaklarının sunulduğu, 2012’den bu yana aynı bantta salınan ihracatta sıçrama yaratacak bir uluslararası sermaye yönlendirmesi ufukta gözükmemektedir.

Hem siyasi iktidarın dile getirdiği hem de muhalefetin alternatif olarak öne çıkardığı “üretimin teknoloji içeriğinin yükseltilmesi”, “teknolojik dönüşüm”, “yüksek katma değerli üretim” söyleminin kapitalizm koşullarında yeni bir iktisadi modele, alternatif bir ekonomi politikaya dönüşme ihtimali bulunmamaktadır. Türkiye’nin uluslararası sermayeye bağımlılık düzeyi böyle bir eksen değişikliği için gerekli adımların atılmasını imkansız kılmaktadır. Kaldı ki uluslararası dengeler ve Avrupa sermayesiyle ilişkiler, üretimde, kendi iç talebini karşılamaya ve yeni pazarlar yaratmaya dayalı bir dönüşüme izin vermemektedir.

Krizin iki önemli sonucu zamana yayılacak olsa da bir sermaye reorganizasyonunun yaşanması ve kamu borcunun artacak olmasıdır. İlkinin sermayenin el değiştirmesi, tekelleşmenin artmasının yanında bazı işletmelerin kapanması, bazı faaliyetlerin tasfiyesi gibi bir sonucu da olacaktır. Bankacılık başta olmak üzere finans sektörü, enerji sektörü, ithalat bağımlılığı yüksek bazı sektörlerde geçici kamulaştırmalar yaşanması olasıdır. Bu sürecin 2001 krizinden daha şiddetli sonuçları olacaktır. Ekonominin dışa bağımlılığının geçmişle karşılaştırılamayacak düzeye ulaşmış olması enflasyon ya da kur artışının hesaplanan etkilerinin ötesinde bir yoksullaşmaya yol açmaktadır. Reel ücretlerdeki aşınmanın sadece enflasyon dikkate alındığında bile yüzde 10-15 aralığında olacağı görülmektedir. Reel ücretlerde kur artışı ve enflasyonla yaşanan gerilemenin

sermaye sınıfı için yeterli olmayacağı, enkazın emekçilerin üzerine yıkılabilmesi için daha fazlasına ihtiyaç duyulduğu açıktır. İşten çıkarmalar, çıplak ücret dışındaki hakların budanması, çalışma sürelerinin uzaması, kayıt dışılığın artmasının yanı sıra kamu kaynaklarının sermaye için daha fazla seferber edilmesi söz konusudur.

Siyasi iktidarın temel belgelerinde 2019 için öngörülen yüzde 2,3'lük büyüme oranı esas olarak bir daralmaya işaret etmektedir. Nitekim işsizlik oranındaki artış beklentisi başta olmak üzere diğer tahminler bunu teyit etmektedir. Tek seferde kitlesel işten çıkarmalardan kaçınılmaya çalışılsa da orta özellikle 30-40 yaş aralığında, eğitilmiş emekçi işsizliğinde dikkate alınması gereken bir artış yaşanması olasılığı yüksektir. Kriz koşullarında reel ücretleri düşürmenin en etkin yöntemlerinden biri kıdemi azaltmaktır. Sermaye, 10-15 yıl iş deneyimine sahip emekçilerin yerini deneyimsiz emekçilerle doldurmayı hedefleyecektir.

Yeni Ekonomi Programı, 2019 bütçesi ve yapılan kimi başka düzenlemeler kamunun dış borcunun artacağına, sermayenin borcunun çevrilebilmesi için Hazine, kamu bankaları ve kamu kurumlarının daha fazla borçlanacağına işaret etmektedir. Aynı zamanda kamu gelirlerinden sermayeye aktarılan payın artacağı da ilan edilmiştir. İşsizlik Sigortası Fonu'nun daha fazla yağmalanması, Bireysel Emeklilik Sistemi dayatmasının sürdürülmesi başta olmak üzere kamu kontrolündeki kaynakların ve kamu gelirlerinin sermayenin kullanımına daha fazla sokulması planlanmaktadır.

Kriz gerekçesiyle alınan bütün önlemler halktan sermayeye dolaylı ya da doğrudan kaynak aktarmayı hedeflemektedir. Krizin AKP iktidarının yanlış ya da beceriksiz ekonomi politikalarından kaynaklandığı tezi, bir yandan da bu gerçeği gizlemeye yaramaktadır. Bugün Türkiye Komünist Partisi dışında hiçbir güç AKP'nin ekonomi politikalarının bir bütün olarak, krizde ya da kriz öncesinde, patronlar için vazgeçilmez unsurlar taşıdığını söylememekte, AKP'ye karşı sermaye sınıfının ya da uluslararası güçlerin harekete geçmesi için lobi faaliyetleri yürütenler kervanına kendisini solda görenler de dahil olmaktadır. Bu tablonun kazananı patronlar ve AKP iktidarındır. Patronlar 16 yıl kaymağını yedikleri ekonomi politikalarının mağdurunu oynayabilmekte, AKP ise "dış güçler" edebiyatını bu lobi faaliyetlerini işaret ederek süslemektedir. TKP emekçilerin emperyalist ülkelerden, sermaye sınıfından medet umar hale getirilmesine asla izin vermeyecek, patronların mağduriyet hilesini teşhir edecek, AKP'nin politikalarının beceriksizlikten değil sermayenin açgözlülüğünü doyurma kaygısından kaynaklandığını ısrarla vurgulayacaktır. PATRONLARIN ENSESİNDEYİZ'in anlamı budur.

DIŞ POLİTİKA: STRATEJİSİZLİĞE ALIŞMAK

Bugün AKP'nin dış politikasına damga vuran en belirgin özellik bir stratejisinin bulunmamasıdır. Belirgin bir stratejiden yoksunluğun 16 yıllık AKP iktidarının bütününe yayıldığını söylemek doğru olmayacaktır; bu durum özellikle son birkaç yılda ortaya çıkmıştır. Bunda Türkiye kapitalizminin AKP'yle birlikte içine girdiği dönüşümün özellikleri kadar emperyalizmin yaşadığı çok boyutlu krizin derinleşmesinin de önemli bir payı bulunmaktadır. Ancak buradan AKP'nin dış politikada tamamen dışsal faktörlerin belirleyiciliğinde sürüklendiği sonucu çıkmamalıdır. Uluslararası sistemin yakın gelecekte dengeye kavuşamayacağını, emperyalist sistem içindeki hegemonya sorununun kısa erimde çözülemeyeceğini anlayan AKP, bu belirsizlikte oynak bir dış politika pratiğini, araç ve amaçları tanımlanmış bir stratejiye tercih ederken, gündelik pozisyon almakta giderek ustalaşmaktadır.

Adalet ve Kalkınma Partisi, iktidarının ilk yıllarında Türkiye kapitalizminin geleneksel dış politika yönelimleriyle kavga etmektense bu yönelimleri en iyi kendisinin temsil edebileceği propagandasına yaslanmıştır. Kürt sorunu, Kıbrıs sorunu gibi bir dizi önemli başlıkta atılan adımlar

AKP'nin bu iddiasıyla ilişkilendirilmiş, bu açıdan liberalizmle ve Gülen Cemaatiyle kurulan ittifak Avrupa Birliği üyeliği gibi yönelimler çerçevesinde kolaylaştırıcı bir rol oynamıştır. Sermaye iktidarı Türkiye kapitalizminin geleneksel yönelimlerini İslamcı ideolojiyle harmanlamış, bir yandan toplumu bu doğrultuda dönüştürmeye yönelik girdiler yaparken diğer yandan da dış politikadaki hamleleriyle bu dönüşümü desteklemeye çalışmıştır. Türkiye kapitalizminin stratejik bir doğrultuya sahip olduğu bu süreç, Batılı emperyalist güçlerin çıkarlarıyla uyumlu bir şekilde ve bu güçlerin açık desteğiyle yürütülmüştür.

Türkiye kapitalizminin, emperyalizmin desteği ve yönlendirmesi ve AKP eliyle girdiği bu yol, aynı zamanda Türkiye'nin emperyalist sistem içindeki iddialarını artırmasını zorunlu kılmıştır. Siyasal İslam'ın bir dış politika enstrümanı haline getirilmesi üzerinden Türkiye'nin NATO ittifakı içindeki yerinin sağlamlaştırılmasına dayanan bu strateji, AKP Türkiye'si'ni uluslararası alanda daha fazla inisiyatif üstlenmeye doğru itirmiştir. Bu çerçevede AKP iktidarı 2009'dan itibaren Ortadoğu'ya yönelik girişimlerini yoğunlaştırmış, özellikle 2011 yılında Arap coğrafyasında başlayan kitlesel eylemleri, düşünsel kökenleri 1990'ların başına dayanan "yeni Osmanlıcılığın" hayata geçirilmesi için bir fırsat olarak görmüştür.

Yeni Osmanlıcılığın Türkiye'nin ve Ortadoğu'nun tarihsel ve toplumsal dinamikleriyle uyumlu olmadığı o dönemde de söylenebilirdi. Ancak Yeni Osmanlıcılığın AKP iktidarına bir stratejik doğrultu sağladığı inkar edilemez. Gülen Cemaati'yle devletin bütünleşmesi üzerinden atılan adımların yanına Müslüman Kardeşler gibi siyasal İslam'ın uluslararası alanda etkili aktörleriyle kurulan ittifakın eklenmesi, bunlara dayanarak bölgede siyasi ve ideolojik bir hegemonya kurulmaya çalışılması, gerçekçi olmasa da, bir doğrultudur. "Arap Baharı" adıyla kodlanan emperyalist müdahalenin ilk birkaç yılında bu doğrultuyla emperyalizmin siyasi çıkarları ve arayışları bir kez daha örtüşmüştür.

Böylece 2000'li yılların ikinci on yılına girerken AKP Türkiye'si, Türkiye kapitalizminin AB üyeliği, NATO'ya bağlılık gibi başlıklarla kodlanan yönelimlerinin yanına "yeni Osmanlıcılığı" ilaştirmiştir. Sonrasında hem Arap coğrafyasında, özellikle Suriye'de, hem de Türkiye'de yaşanan gelişmeler AKP'nin de emperyalizmin de hesaplarını bozmuştur. Yeni Osmanlıcılığın hem içeride hem de dışarıda duvara toslamasıyla AKP iktidarı stratejik doğrultusunu kaybetmiştir. Tunus'ta Müslüman Kardeşler'in iktidarı kaybetmesi, Libya'nın kaosa sürüklenmesi, Mısır'da Müslüman Kardeşler iktidarının halk desteği de olan bir darbeye devrilmesi ve nihayet Suriye'de İslamcı militanların başarısızlığa uğraması, bu çöküşün bölgedeki kaynakları arasındadır. Aynı kesitte Erdoğan iktidarının liberaller ve Gülen Cemaati'yle ittifakının bozulması ve Türkiye toplumunun geniş kesimlerinin İslamcı dönüşüme gösterdiği direncin şiddeti de yeni Osmanlıcılığı akamete uğratan bir diğer unsur olmuştur.

AKP iktidarı bir süre yeni Osmanlıcı strateji üzerinden patinaj yaptıktan sonra bu stratejiyi taşıma çabasının kendisi açısından çok maliyetli hale geldiğini kabul etmek zorunda kalmıştır. Söz konusu olan İslamcı iktidarın tüm iddialarını geri çekmesi ve 2000'lerin başındaki stratejiye geri dönmesi değildir; zaten bu mümkün de değildir. AKP iktidarı Müslüman Kardeşler'e, Suriye'deki cihatçı paralı askerlere vs. verdiği desteği sonlandırmamış, ancak bunlara yaslanan bir hegemonik stratejiden artık sonuç alınamayacağını kabul etmek zorunda kalmıştır. Başka bir ifadeyle yeni Osmanlıcı strateji, iç ve dış faktörler nedeniyle çökmüştür.

Kabaca 2015-2016 yılları itibarıyla AKP iktidarının dış politikada belirgin bir stratejisi bulunmamaktadır. Bunun yerini emperyalist güçler arasında keskinleşen rekabetin ortaya çıkarttığı boşlukları kullanmaya yönelik taktik adımlar almıştır. Söz konusu adımlar bütünsellikten ziyade, dönemsel ihtiyaçlara ve olanaklara bağlı geçici konumlanışlar tarafından belirlenmektedir. Özetle

bugün Türk dış politikasındaki stratejisizliğin ana kaynakları arasında AKP'nin dış politika stratejisi olarak kurguladığı politikanın çökmesi, emperyalizmin hegemonya krizinin yarattığı boşluklar ve yönsüzlük ve Türkiye kapitalizminin iktisadi ve siyasi zaaflarından kurtulmaksızın geri dönüşü olmayan bir dönüşüm sürecine girmesi sayılabilir.

Dış politikada stratejik bir doğrultunun bulunmamasının bir dizi önemli sonucu bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi “hiperaktif” dış politika olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni Osmanlıcı stratejinin galebe çaldığı dönemde Türk dış politikasının bugünküne kıyasla daha geniş bir coğrafyada aktif bir görüntü verdiği söylenebilir. Ancak bu adımların büyük ölçüde Gülen Cemaati'nin taşeronluğunda atıldığı ve Cemaat'in örgütlülüğünün ötesinde bir derinliğe ulaşamadığı sonraki dönemde açığa çıkmıştır. Bugünkü “hiperaktif” görüntünün karakteriyse daha farklıdır: Türkiye, son birkaç yıldır emperyalist bloklar arasındaki çekişmelerde rol üstlenmeye çabalamakta, dış politikasını bu kaygan zemindeki ayak oyunları üzerinden şekillendirmektedir. Bu açıdan hiperaktif dış politika, kalıcılığı olmayan çok taraflı veya ikili ilişkilerin artması ve bunların birbirini ikame etmesi biçimini almaktadır. Bunun yanı sıra sık sık “akut krizler” ortaya çıkmakta ve bunlar yine bir dizi ayak oyunuyla atlatılmaya, ötelenmeye çalışılmakta zaman zaman da Kaşıkçı cinayeti örneğinde olduğu gibi çok kapsamlı hamlelerle hareket edilebilmektedir.

Dolayısıyla AKP'nin izlediği dış politikanın bütünü bir sıkışmışlığı yansıtmaktadır; bir doğrultudan yoksundur. AKP iktidarı içinde yaşadığımız coğrafya başta olmak üzere birçok konuda söz sahibidir ancak sonuç alıcı inisiyatifler geliştirmekte zorlanmaktadır. Zira inisiyatif geliştirmek bir strateji gerektirmektedir. Gündelik gelişmelere bağlı olarak Çin-Rusya eksenine Batı eksenini arasında sürekli mesafe ayarı yapmak zorunda kalan bir siyasi iktidarın güçlü bir inisiyatif geliştirmesi mümkün değildir.

Öte yandan son dönemde de örneklerine sık sık rastladığımız “akut krizlerin” AKP iktidarına verdiği hasarı abartmamak gerekir. Geçmişte bir dönem geçerli olan dengelerin geçerliliğini kaybettiğini göz önünde bulundurmamak önem taşımaktadır. Sözün gelişi, Suriye’de Beşar Esad’ın iktidarda kalması haline Erdoğan’ın iktidardan ineceği argümanı ya da Filistin sorununun Ortadoğu’da inisiyatif geliştirmenin anahtarı olması gibi faktörler geçerliliğini kaybetmiştir. Buradan bakıldığında, AKP'nin dış politikadaki sıkışmışlığı belirli bir süreklilik kazanmış olsa da, başat emperyalist güçlerden herhangi birinin uluslararası dengeleri kalıcı bir şekilde değiştiremediği bir tabloda bu durum Türkiye’deki siyasi iktidarın altından kalkamayacağı denli büyük hasarlarla karşı karşıya kalmasını beraberinde getirmektedir. Tersinden bakıldığında emperyalizmin hegemonya krizi, Türkiye gibi ülkelerin bütününe uluslararası alanda sıkıştıran bir nesnellik yaratmaktadır. Macaristan, Polonya, Pakistan, Malezya, Brezilya gibi bir dizi ülkenin emperyalist güçler arasındaki rekabetin tansiyonundaki değişimlere bağlı güçlüklerle karşılaştığı görülmektedir. Türkiye bu açıdan yegâne örnek değildir, ancak emperyalist güçlerin rekabetini kendi dış politikasında en patirtılı ve fırsatçı şekilde araçsallaştırmaya çalışan ülkelerin başında gelmektedir.

AKP iktidarının önümüzdeki yıllarda dış politikada herhangi bir stratejiye sahip olmadan yoluna devam edip edemeyeceği sorusu, emperyalizmin krizinin nereye doğru evrileceği sorusundan bağımsız yanıtlanamaz. Krizin nereye doğru evrileceği konusundaysa bugünden söylenebileceklerin bir sınırı vardır. Bununla birlikte bazı eğilimler belirginlik kazanmıştır. Bunların başında Transatlantik ittifakının restore edilmesi arayışı gelmektedir. Donald Trump’ın ABD merkezli emperyalist hegemonyaya yönelik girdilerinin bu ittifakın iki ana unsuru arasındaki mesafeyi açtığı doğru olmakla birlikte, kısa vadede NATO’nun çökmesi beklenmemelidir. ABD hegemonyasının restore edilmesinde mesafe alınabildiği takdirde muhtemelen Avrupa kanadının daha etkili olduğu bir ittifak karşımıza çıkacaktır. Bu açıdan, söz konusu ittifakın ABD dışındaki unsurları arasında son dönemde askeri, ticari ve siyasi yakınlaşmaların ciddi bir ivme

kazanması dikkat çekicidir. Bu süreç aslında Avrupa'yla ABD arasında George W. Bush iktidarından bu yana süregelen sürtünmelerin bir biçimde azaltılmasını, yeni bir denge kurulmasını hedeflemektedir. ABD'nin liderlik rolüneysel kökten bir itiraz bulunmamakta, bunun için başat emperyalist ülkedeki siyasi değişiklik beklenmektedir.

NATO ittifakının restorasyonuna yönelik arayışın, Çin ve Rusya gibi güçlerin mevcut hiyerarşiye yönelik bozucu girdilerinin bütünüyle etkisizleştirilmesi, hatta kontrol altına alınmasıyla sonuçlanması ihtimali son derece düşüktür. Batı ittifakının konsolide olması durumunda, Çin ve Rusya'dan kaynaklanan rekabette her türlü araçla üstünlük sağlamaya dönük bir strateji geliştireceğiyse açık olsa da, emperyalizmin krizi, Çin ve Rusya'nın belirli sınırların ötesinde geriletilmesini daha da zorlaştırmıştır. Öte taraftan Çin ve Rusya'nın, Batı ittifakının konsolide olmayı başarması durumunda ortaya çıkacak yeni duruma verebileceği yanıtların da sınırı vardır. Zaten her iki ülkenin bugün söz konusu ittifakın toparlanmasını engellemeye odaklanmasının temel nedeni bu sınırlardır.

Transatlantik ittifakının restorasyonu, emperyalizmin köklü sorunlarına çözüm getiremeyeceği gibi, içinden geçilen krizde şekillenmekte olan dinamikleri de yok sayamaz. Transatlantik ittifakı konsolide olmayı başarsa bile Çin ve Rusya "sorunu" var olacaktır; parçalanmış ve kaosa sürüklenen ülkelerin, yoksulluğa mahkûm edilen milyonlarca insanın göçü sürecektir; dinci, ırkçı, milliyetçi politikalar, ideolojiler ve örgütler düzenin merkezinde yer almaya devam edecektir. Öte yandan bu süreçte büyük bir ivme kazanan savaş tehdidi, farklı biçimler de alarak artmaya devam edecektir. Bugün konvansiyonel silahlarla verilen savaşların yanı sıra nükleer savaşların patlak vermesi ihtimali 20. yüzyıldakinden çok daha büyüktür. Yine son yıllarda pek çok örneğine rastlandığı üzere siber savaş yöntemlerinin de çok daha yıkıcı bir şekilde insanlığın gündemine sokulması mümkündür.

DEVİRİMİN GÜNCELLİĞİ, TKP'NİN İDDİA ve SORUMLULUĞU

Türkiye'nin 16 yıldır aynı siyasi parti tarafından yönetiliyor olması, bu anlamda düzen siyaseti için bir siyasi istikrardan söz edilebilmesi, Türkiye kapitalizminin bir dengeye kavuştuğu anlamına gelmemektedir. Bütün bu süre zarfında Türkiye'de düzen içi gerilimler hiç eksik olmamış, bu gerilimler zaman zaman darbe girişimlerine kadar evrilmiş, 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nde tanık olunan en kapsamlı halk hareketi devrimci bir karakter taşımasa bile Türkiye'nin bütün ayarlarını değiştirmiştir. AKP iktidarının ittifak politikalarında, ideolojik söyleminde zaman içinde gözlenen oynaklıklar da tek başına AKP'nin siyasal pragmatizmi ile değil, aynı zamanda Türkiye kapitalizminin altındaki toprağın alabildiğine kaygan olması ile açıklanmalıdır. Bölgenin yapısı da hesaba katıldığında, ister siyaseti, ister ekonomiyi, ister ideoloji-kültürel alanı öne çıkartan değerlendirmeler yapılsın, Türkiye'nin emperyalist sistemin zayıf halkalarından biri olmaya mahkûm olduğu görülecektir. TKP'nin stratejik hesaplarının merkezinde bu gerçek durmaktadır.

Türkiye'nin emperyalist zincirin zayıf halkalarından biri olması, sosyalizmin güncelliği saptamasının ötesinde bir olgudur. Sosyalizm, emperyalist sistemin bütünü için güncel bir seçenektir. Buna ek olarak, bir kez daha, emperyalizmin görece güçlü gözükten merkezlerinde de kırılabilirliğinin arttığı bir dönemden geçmekte olduğumuz açıktır. Bu kırılabilirliğin, bölgesel ve daha kapsamlı savaşları tetiklediği doğru olmakla birlikte, güçlü emperyalist ülkelerin müdahale yeteneklerinde bir azalmayı da beraberinde getirdiği, dolayısıyla zincirin zayıf halkalarında daha fazla devrimci enerjinin birikmesine yol açtığı unutulmamalıdır. Örneğin NATO ittifakında bir türlü çözülemeyen sorunlar, ittifakın emekçi halklara dönük tehdidini ortadan kaldırmamakla beraber, onun müdahalelerden sonuç almasını zorlaştırmaktadır. Bu

bağlamda Türk dış politikasının emperyalist sistem içindeki gerilimlerin yarattığı boşluklarda salınması Türkiye kapitalizmi açısından ek olanaklar yaratıyor olsa bile, aynı zamanda onun altındaki toprağı daha da oynak hale getirmekte ve sistem açısından riskleri artırmaktadır.

Sosyalizm mücadelesi açısından zorluk derecesi yüksek olmakla birlikte büyük devrimci fırsatlar sunan Türkiye’de komünist hareketin bu fırsatlara koşut bir toplumsal/siyasal güce ulaşamamış olmasının kaynağında bir dizi nesnel ve öznel neden bulunmaktadır. Türkiye Komünist Partisi, kongre ve konferanslarında bu nedenleri masaya yatırmakta, faaliyetlerini ve örgütsel yapısını yaptığı değerlendirmeler ışığında gözden geçirmekte ve kendisiyle ilgili olan eksiklik ve zayıflıkların üzerine gitmektedir. Komünist hareketin şu ana kadar etkisinin sınırlı olması, TKP’nin ısrarla koruduğı ve koruyacağı ilke ve programından kaynaklanmadığı gibi, stratejik boşlukların ürünü de değildir. Tersine, önümüzdeki dönem devrimci olanakların değerlendirilmesi şu ana kadarki siyasal ve ideolojik doğrultuda ısrar edilmesi ile mümkün olacaktır. Bu anlamda TKP, kendisine “çıkış yolu” diye sunulan ya da dayatılan kavram ve kanallara itibar etme tuzağına kesinlikle düşmeyecektir.

Birlik, Türkiye’de işçi sınıfı hareketinde sürekli gündemde tutulan ve sermaye düzenine en fazla hizmet eden kavramlardan birisidir. Devrimci bir strateji, o stratejiye farklı noktalardan katkı koyacakların ittifakının yanı sıra, o stratejinin kalıcı unsurlarının birliğini de elbette gerektirir. Ek olarak, daha kısa erimli hedefler için de değişik düzlemlerde birliktelikler, eğer hedef ve araçlarda ortaklaşıyorsa mümkündür. Bununla birlikte, Türkiye devrimci hareketinin ya da özel olarak komünist hareketin zayıflığının nedeni olarak “birlik olamama”nın gösterilmesi tam anlamıyla bir tuzaktır. Çoğu kez şikayet edilen “dükkancılık”, “küçük olsun benim olsun” hastalığının ilacı aslında bu hastalığa meşruiyet kazandıran yapay birlikler oluşturmak değildir. Zaten geçmişte bu tür birlikler daha ufak parçalara bölünmekten başka sonuç vermemiştir. Türkiye’de komünist hareket, ideolojik ve siyasal bir tutarlılık ve örgütsel süreklilik üzerinde gelişecektir, bunun adresi TKP’dir.

Birlik fetişizminin yarattığı asıl tehlike komünist hareketi sosyal demokrasi çatısı altına çekme çabasında bir araç olarak kullanılmasıdır. Komünistlerin sosyal demokrasinin etkisi altında kalan geniş toplumsal kesimlerle, sosyal demokrasi çatısı altında siyaset yapan dürüst ve devrimci unsurlarla ilişki içinde olması Türkiye koşullarında hem kaçınılmazdır hem de bir gerekliliktir. Ancak burada küçük hesaplar içine girmeden, açık-samimi bir siyaset üslubuyla, sosyal demokrasinin emekçi kitlelerdeki etkisini zayıflatmaya çalışmak esas hedeftir. Bunun mevcut siyasi iktidara karşı direnci zayıflatmakla hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Tersine, bugünkü siyasal iktidara güç ve süreklilik katan bir unsur da düzen muhalefettir. Emekçi halkın çıkarlarına uygun her dürüst konumlanış ve mücadeleye değer vermek konusunda TKP’nin herhangi bir çekincesi yoktur. Bununla birlikte evrensel misyonu emekçi kitleleri düzen sınırları içinde tutmak olan, Türkiye’de de bu uğursuz misyonu yerine getirmekten başka bir işe yaramayan sosyal demokrasiye sığınarak devrimci bir strateji geliştirmeyi hayal etmek komünistlerin işi değildir.

Türkiye devriminin yolu, devrim yükseldiğinde billurlaşacak sınıfsal konumlanışların, ittifakların altyapısının bugünden oluşturulması ile açılacaktır. Komünist hareketin toplumsal tabanının darlığından hareketle, güncel politikada sınıfsal bakış ve konumlanışı esnetmenin biricik sonucu düzenle bütünleşmektir. Bir siyasi oluşumun toplumsallaşma, büyüme dinamikleri, ona her zaman kendi rengini verir. Güçlenmek uğruna kendisi olmaktan çıkmış sayısız “devrimci” özne, gurur duyduğumuz bir tarihin içinde trajikomik bir kirlilik yığını oluşturmaktadır.

Türkiye’de devrimci bir strateji, bu toprakların şu ana kadar yaşadığı biricik devrimci dönüşüm olan ve 1923 kuruluşu ile taçlanan burjuva devrim sürecine sığınarak da gerçeklik kazanamaz. 1920’ler Türkiye’de yaşanan devrimci atılımın sökülüp atılmayacak izleri olması başka, o atılımın yeni bir devrimci dönüşümün stratejik doğrultusunu belirlemesi başka şeydir. Bu anlamda laiklik,

yurtseverlik gibi olgular, işçi sınıfının damgasını taşıyan ve sosyalizme yönelmiş bir devrimci stratejinin dışında kaldıkları sürece statükocu bir karaktere sahip oldukları için kendilerini dahi savunabilecek bir enerjiye dahi sahip olamazlar. Zaten AKP'nin müdahaleleri karşısında laik ve bağımsızlıkçı duyarlılığın gerekli yanıtı verememesinin temel nedeni düzeni koruma refleksiyle hareket etmeleridir.

Türkiye komünist hareketi, emekçi halkın birliğini temel alarak işçi sınıfının etnik, dinsel, kültürel ya da sektörel temellerde bölünmüşlüğüne karşı ortak sınıf çıkarlar ve hedefleri savunmaya devam etmek durumundadır. Bu yaklaşım, yıllardır ayrımcılığın, emperyalist hesapların, düzen içi dengelerin ve karşılıklı milliyetçilikler arasında sıkışıp kalmış olan Kürt emekçilerinin Türkiye işçi sınıfı hareketinin vazgeçilmez bir unsuru olarak örgütlenmesi görevini özellikle önemli hale getirmektedir. Bu görev, aynı anda hem liberal hem sosyal demokrat hem milliyetçi hem de dinci eğilimleri içinde barındıran Kürt ulusal hareketinin gölgesinde yerine getirilemez. Türkiye komünist hareketi adaletsizliklere, ayrımcılığa, ırkçılığa, militarizme karşı mücadeleyi burjuva ve emperyalist bağlamdan tamamen koparma deney ve yetisine sahiptir. Bu anlamda Türkiye solcusunun şu ya da bu Kürt siyasal oluşumuna karşı tarihsel borcu olduğu iddiasının bir karşılığı bulunmamaktadır. Türkiye komünist hareketinin sorumluluğu sadece ve sadece emekçi halka karşıdır.

Türkiye devrimi, hem tarihsel köklerinin gerekleri uyarınca hem de yükselişe geçeceği dönemin ortaya çıkaracağı görevler itibariyle bugün NATO ittifakında cisimleşen emperyalist blokla dışı dışı mücadele ederek de gelişecektir. Bu mücadele emekçi halkın örgütlülüğüne yaslanacak ve siyasetten ideolojik-kültürel alana geniş bir mecrada sürecektir. Yine bu mücadele, bir bütün olarak emperyalizme karşı verilecek olsa bile, bütün evrelerinde baskın bir anti-ABD karakter taşıyacaktır. Türkiye komünist hareketi ABD emperyalizminin bu coğrafyada yol açtığı tarihsel tahribatı genel bir söylemin içinde önemsizleştiremez. Buna ek olarak emperyalizme ve onun önde gelen unsurlarına karşı mücadeleyi sınıfsal bağlamından koparmamak, emperyalist ülke ya da bloklardan birini diğerine tercih etmemek, dahası kendi ülkemizin egemen sınıfının hem iç hem de dış politika pratiklerini aklama eğilimlerine karşı uyanık olmak da mutlak bir zorunluluktur. Türkiye burjuvazisinin emperyalist sistem içindeki hiyerarşide yükselmek için yürüttüğü çabaları görmezden gelerek emperyalizme karşı mücadele yürütülemez.

TKP açısından işçi ve emekçileri toplumsal kurtuluşa yöneltmek, örgütlemek ve onlara öncülük etme iddiası, Türkiye işçi sınıfının bu tarihsel sorumluluğu yerine getirecek kaynaklara ve güce sahip olduğuna ilişkin mutlak güvenin ürünüdür. Bugünün önceliği bir yandan işçi sınıfının devrimci bir perspektifle siyasal alanda görünür kılınmasını sağlamak bir yandan da emekçi halkı savunma pozisyonundan çıkararak inisiyatif alan bir aktör haline getirmektir. 2018 yılında hayata geçirdiği büyük örgütsel dönüşüm ve ardından attığı somut adımlarla birlikte Türkiye Komünist Partisi mevcut kriz sürecinde işçi sınıfının direncini artıran, bu direnç ile sosyalist devrim hedefi arasındaki bağı kuran, AKP iktidarı ile mücadeleyi düzen değişikliği hedefine taşıyan, ülkemizin bugün kapitalizm koşullarında yaşadığı karabasanın karşısına eşitlikçi, adil, özgür, bağımsız, egemen, kalkınmış Türkiye'yi çıkararak bir siyasi parti olarak yüreği eşitlik ve özgürlük için atanları saflarına çağırmaktadır.

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komite